

Notat

MILJØMINISTERIET

Miljøstyrelsen

Kemikalier
J.nr. MST-601-00112
Ref. Fling

Vandrammedirektivet og hormonforstyrrende stoffer.

Vandrammedirektivet har som overordnet målsætning at fastlægge en ramme for beskyttelse af vandløb, søer, kystvand, grundvand samt af overgangsvand fra fersk- til havvand. Direktivet sigter mod at opnå "god tilstand" i disse typer af vande og herunder også at sikre, at der ikke forekommer forurenende stoffer i koncentrationer, der er skadelige for miljøet. I direktivets bilag VIII nævnes i en vejledende oversigt de vigtigste forurenende stoffer. Oversigten omfatter praktisk taget alle typer af forureningsstoffer. Den omfatter for eksempel velkendte forureningsstoffer som metaller og metalforbindelser, biocider og plantebeskyttelsesmidler samt de svært nedbrydelige og bioakkumulérbare organiske giftstoffer. Stoffer med hormonforstyrrende virkning er også omfattet af listen, og disse stoffer reguleres således efter vandrammedirektivet på samme måde som øvrige forurenende stoffer.

Ifølge direktivets artikel 4 skal medlemslandene, med mindre de gør brug af en række undtagelsesmuligheder, senest i 2015 sikre, at der opnås god tilstand i vandmiljøet og herunder sikre opfyldelse af miljøkvalitetskrav for forurenende stoffer. De forurenende stoffer håndteres ud fra en strategi, hvor stoffer, der udgør en væsentlig risiko, bliver prioriteret med henblik på fællesskabsregulering. Det er vigtigt at understrege, at selvom direktivet sigter mod beskyttelse af vandmiljøet, så tages der også hånd om beskyttelsen af mennesker i det omfang, de kemiske stoffer i vandmiljøet kan have uønskede sundhedseffekter. Det kan for eksempel ske via drikkevandet eller i situationer, hvor fisk indeholdende stoffer bruges som fødevarer. Ved beslutning nr. 2455/2001/EF er der i første omgang udvalgt 33 stoffer og stofgrupper, som er prioriterede med hensyn til indsats på fællesskabsplan. Stofflisten forventes at blive udvidet med flere stoffer i slutningen af 2010. Blandt de 33 stoffer, som er på den nuværende liste, figurerer de 22 også på EU's prioriteringsliste over stoffer med dokumenterede eller mistænkte hormonforstyrrende egenskaber¹.

For at en medlemsstat kan opnå god tilstand i vandmiljøet, skal den sikre at de såkaldte miljøkvalitetskrav - en form for grænseværdi - ikke overskrides. Af vandrammedirektivets bilag V fremgår det, at disse grænseværdier skal fastsættes efter de retningslinjer, som er fastlagt for EU's arbejde med risikovurdering. Det betyder, at et stofs hormonforstyrrende virkning kan danne grundlag for at fastsætte et miljøkvalitetskrav, såfremt der foreligger god videnskabelig dokumentation, eller såfremt andre farlige egenskaber ved et stof ikke forekommer ved endnu lavere koncentrationer. Det betyder også, at hvis hormonforstyrrende stoffer i vandmiljøet kan tænkes at påvirke menneskets sundhed, for eksempel hvis man spiser fisk, så kan denne virkning danne grundlag for fastsættelse af miljøkvalitetskravet. EU-parlamentet og rådet for den Europæiske Union offentliggjorde d. 24. december 2008 et datterdirektiv med miljøkvalitetskrav (eller grænseværdier) for de 33 prioriterede

¹ Den hormonforstyrrende aktivitet er dokumenteret for 7 af de 22 stoffer, som også optræder på EU's prioriteringsliste over dokumenterede eller mistænkte hormonforstyrrende stoffer. For 6 af stofferne er der begrundet mistanke om hormonforstyrrende aktivitet, og endelig er der for de sidste 9 af stofferne et mere begrænset grundlag for at vurdere om de har hormonforstyrrende virkning.

stoffer. I de tilfælde, hvor der har været data om stoffernes hormonforstyrrende virkning, er disse data indgået i den samlede vurdering til fastsættelse af miljøkvalitetskravene. Det er for eksempel sket for de organiske tinforbindelser, hvor miljøkvalitetskravet er fastsat, så det sikres, at der ikke sker hormonforstyrrelser hos snegle. På grund af den generelle mangel på viden om stoffers hormonforstyrrende virkning har data om hormonforstyrrende virkning dog kun i begrænset omfang været grundlag for fastsættelse af miljøkvalitetskravene for de 33 prioriterede stoffer.

Sammenfatning

Hormonforstyrrende stoffer er under vandrammedirektivet omfattet af samme detaljerede krav, som gælder for de øvrige forurenende stoffer. Det betyder, at et stofs hormonforstyrrende virkning kan danne basis for det miljøkvalitetskrav, der fastsættes for stoffet. Medlemslandene har, med mindre de gør brug af en række undtagelsesmuligheder, forpligtet sig til senest i 2015, at overholde EU's miljøkvalitetskrav for forurenende stoffer. Af de 33 stoffer, som er prioriteret under EU's vandrammedirektiv, er 22 mistænkte eller kendte som hormonforstyrrende stoffer. I det omfang den tilgængelige viden er tilstrækkelig, er denne viden om de hormonforstyrrende effekter indgået i fastsættelsen af miljøkvalitetskrav.